

Rättsavdelningen
Sara Land
Sara.Land@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över Socialdepartementets remiss om förslag till lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen (Ds 2018:11)

Socialdepartementets diarienummer S2018/02631/FS

Socialstyrelsen avstyrker delvis förslag om förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen såvitt gäller lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.

Socialstyrelsen tillstyrker förslagen i övrigt. Socialstyrelsen vill dock anföra följande synpunkter som avser förslag till lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen.

1.6 förslag om förordning om ändring i förordningen med instruktion för Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har hemställt om att 18 § 2 och 4 i förordningen med instruktion för Socialstyrelsen ska upphävas.

I hemställan redogör Socialstyrelsen för hur en sådan förändring möjliggör att ärendehantering kan effektiviseras utan att det innebär några försämringar av beslutens kvalitet eller av rättssäkerheten för de sökande. Samtliga beslut kommer att fattas efter föredragning och myndigheten avser att ta in medicinskt sakkunniga i samtliga ärenden där det av någon anledning bedöms behövas sådan särskild kompetens. Praxis enligt lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall är väl utarbetad och kommer att tillämpas även om dessa ärenden förs över till Socialstyrelsen.

Ändringen som hemställan avser gäller ärenden enligt lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Antalet ärenden enligt denna, som både gäller ärenden om fastställande av könstillhörighet enligt folkbokföringen och tillstånd till ingrepp i könsorganen, har kraftigt ökat. Behovet av att kunna hantera dessa ärenden på ett ändamålsenligt sätt som inte onödigt fördröjer handläggningen har därför blivit allt starkare och Socialstyrelsen vidhåller den bedömningen som har gjorts i hemställan och önskar att 18 § 2 och 4 i förordningen med instruktion för Socialstyrelsen ska upphävas.

Genomförs förändringen kan det dock även behövas en ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) så att det i 3 § anges att Socialstyrelsen inte ska tillämpa 5 kap. 2 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen

(2009:400) avseende diarium över ärenden enligt lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.

Om senare, enligt förslagen den 1 juli 2019, lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall upphävs och ersätts av förslagen till ny lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen har Socialstyrelsen inga invändningar mot förslaget att låta ärenden enligt lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen åter avgöras av Rättsliga rådet. Dessa ärenden kommer att vara väsentligt färre än i dag och huvudsakligen gälla underåriga. Underåriga kan inte ansöka enligt gällande lag och för den gruppen behöver då ny praxis etableras.

4.3. Allmänna förutsättningar för att få göra vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen

Utredningen föreslår att kirurgiska ingrepp som avses i 1 § lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen ska få göras på den som har fyllt 18 år om personen upplever att kroppen inte överensstämmer med könsidentiteten och personen måste antas komma att leva i samma könsidentitet även i framtiden. Förslaget innebär i princip att första punkten i 1 § lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall behålls men omformuleras, andra punkten tas bort medan tredje punkten behålls i princip med oförändrad lydelse.

Socialstyrelsen anser att det bör övervägas om inte även tredje punkten ska omformuleras. Syftet med kraven i gällande lag är att säkerställa att underlivskirurgi endast ges till de personer som har behov av det, att ingreppen och dess konsekvenser övervägs noga och att risken för att personen ändrar sig i framtiden är liten. Syftet med den nya lagen är som Socialstyrelsen förstår det att stärka individen så att personer med könsdysfori och medfödda avvikelser i könsutvecklingen får den vård som de har behov av för att minska det lidande som upplevelsen av att kroppen inte överensstämmer med personens könsidentitet orsakar. Förutsättningen bör inte kopplas till huruvida könsidentiteten kan antas vara densamma över tid. För att bättre beskriva det kan förslagets sista led lämpligen omformuleras så att kriteriet i stället blir att personen upplever att kroppen inte överensstämmer med könsidentiteten och att upplevelsen kan antas minska i framtiden om personen genomför ingrepp i könsorganen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Pär Ödman, avdelningschefen Lars-Torsten Larsson och enhetschefen Georg Lagerberg deltagit. Juristen Sara Land har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell

Sara Land